

prisluhne, hkrati pa jim nikoli ne očita napak, ki jih imajo. Težavno? Niti ne. Vsaj zdaj se mi tako zdi, ko je zgodba že napisana in lično »zapakirana« v knjigi. Zame je pisanje kar na splošno težaven posel. Venomer cincam, premlevam o tej ali drugi možnosti, o začetku zgodbe, ki mora pritegniti bralca, o koncu, ki lahko mimogrede postane ali preveč neživljenjski ali po drugi strani preveč poučen. Trudim se, da povem iskreno, karkoli že pripovedujem oziroma pišem. Najbrž je ravno to tisto najtežje. Sama tehnika, recimo udaren začetek in domiselni konec zgodbe, to je pač obrtniški del posla, ki ga mora vsak pisatelj tako ali tako obvladati.

Vaša zastavitev v Evi in kozlu se zdi izjemno premišljena in čista, brez kakršnekoli komentatorske instance, brez pedagogiziranja ... Prav zato pride »stanje stvari« tako prepričljivo (in ganljivo) do izraza. Kakšna je bila ustvarjalna pot od namena do realizacije?

Niso mi preveč pri srcu bleščeče in pocukrane zgodbe, ki nimajo kaj dosti zveze z realnim življenjem, hkrati pa mi gredo poudarjeno vzgojne zgodbe prav na živce. Kdo pa jih hoče poslušati? Tako se skušam v svojih zgodbah izogniti nepotrebni solzavosti in še bolj vzgojnosti z iztegnjenim karajočim kazalcem. S tem pa seveda ne mislim, da dobre zgodbe niso imenitno vzgojno sredstvo. Spomnimo se kar na dobro staro *Rdečo kapico*.

Tako kot poklicno poznate stiske otrok, poznate tudi njihove bralne zmožnosti. Ali otroci na tej starostni stopnji znajo prisluhniti takšnim, njihovim »vsakdanjim zgodbam«, ali pa jih bolj privlačijo nadomestne oddaljene avanture?

Otroci radi berejo (in poslušajo) vse po vrsti, le na pravi način in ob pravem času jim moramo zgodbo ponuditi. Med avanturami iz izmišljenih svetov je nekaj pravih pravicatih biserov, na primer zgodbe

Michaela Endeja ali Otfrieda Preusslerja (in še kaj bi se jih našlo).

Pravzaprav sem tudi sama občudovalka takih fantastičnih zgodb.

Otroci lahko izbirajo tudi med množico realističnih pripovedi iz njihovega sveta. Naj berejo karkoli – tudi odrasli se odločamo za določene zvrsti literature – pomembno se mi zdi, da sčasoma znajo poiskati dobro literaturo, ne le tako, ob kateri pač zabiješ čas v deževnem popoldnevu (ko ti je mama za kazen izklopila računalnik). Da znajo poiskati literaturo, ki se jih dotakne, ki jih ne pusti neprižadete – v pozitivnem ali negativnem smislu.

Sama ne pišem popolnoma realistične literature. V veselje mi je, da lahko stvarnemu življenju dodam kako osebo (ali predmet), ki ni čisto vsakdanja – marsikdo bi celo rekel, da je sploh nemogoča! A pri otrocih je črta med realnostjo in fantazijo zelo tanka, oni to mejo zlahka preskočijo in se sprehajajo iz enega v drug svet. S tem imamo bržkone več težav odrasli – morda je to razlog, da manj segamo po fantastični literaturi kot otroci. Tudi zato se otrokom, ki berejo *Evo in kozla*, ne zdi ta kozel prav nič »sumljiv« in ga sprejmejo tako samoumevno, kot bi sprejeli Evinega očeta (če bi ta še živel z njo).

Petra Vidali

Večer, ponedeljek, 29. 10. 2007, stran 13

ZA KRITIČNO IN KREATIVNO BRANJE

Janja Vidmar: *Ne vem, kako daleč me bo odneslo v poigravanju z jezikovnimi ravninami in odkrivanju njihovih razsežnosti.*

Janja Vidmar sodi med avtorji sodobne slovenske literature za mlade nedvomno v »posebno kategorijo«. Napisala je štiri-

deset knjig, velika večina med njimi pa ni le »dobro izposojana«, temveč tudi med profesionalnimi bralci dobro sprejeta. Za *Princesko z napako* je **Janja Vidmar** že prejela večernico, prav tako pa je domala stalna nominiranka za nagrado. *Uspavanka za mladega očka* (v *Večeru* smo jo objavljali tudi kot feljtonski roman) sodi v sklop njenih problemskih romanov, trk in privlačnost drastičnih socialnih nasprotij z vsemi segmenti »duhovne nadgradnje« in uzavestitvijo akterjev so izpeljani vešče in prepričljivo. Vnaprej naj zagotovim, da je bilo vprašanje o jeziku, ki sem ga zastavila intervjuvanki, mišljeno izključno kot vprašanje radovedne bralke, ki jo zanimajo problemi konstrukcije jezikovne realnosti v literarnih besedilih, in nikakor ne kot kritika.

Ker ste najpogostejša nominiranka za večernico, nam počasi zmanjkuje novih vprašanj. Pa vendar, je eno, ki se vsiljuje spet in spet, vprašanje o jeziku vaših mladostnih likov. Vaše vodilo je najbrž »jezikovni realizem«. In tega je, kot vsak realizem, pač treba šele ustvariti, skonstruirati. Ampak najbrž ste že slišali, da se zdi nekaterim bralcem vaša konstrukcija včasih pretirana? Kako bi jo »ubranili«?

V bistvu se mi o teh kategorizacijah ne sanja kaj dosti. Zanimajo me pač drugačne vsebine in jezikovne inovacije. Nisem še slišala, da bi se zdel jezik v mojih delih bralcem prenaporen, vsaj tistim zahtevnejšim, ki so jim tovrstna dela namenjena, ne. Zakaj bi sicer še vedno sodila med najbolj brane avtorje? Če se zdi prenaporen, preveč zgoščen odraslim, zakaj se me potemtakem uvršča med nominirance za nagrade? Mirne duše me je mogoče izpustiti. Zaključek, da je mladim zaradi nevemkakšneže pomankljive percepcije mogoče prodati vse, se mi zdi enostavno omalovažujoč do bralcev, od katerih mnogi še kako dobro razumejo pomen kritičnega in kreativnega branja.

Tem pač zadnje čase namenjam največ pozornosti. Če me je včasih zanimala vsebina, me zdaj zanima forma. Jezik je grozno priročno orodje. Mogoče ga je upogibati, lomiti, krčiti in raztezati, lahko bi rekla, da premore vsa agregatna stanja, je silno hvaležen material in bilo bi neumno samo poravnati ga in narezati na enako velike kocke. Odraščajoči bralci si vendar zaslužijo kaj več od skromnih povedi z osebkom, povedkom in predmetom. Ne vem, kako daleč me bo odneslo v poigravanju z jezikovnimi ravninami in odkrivanju njihovih razsežnosti, rada se pustim presenetiti, zakaj se ne pustite še vi?

Vaša lanska produkcija je bila znova rekordna, ob Uspavanki za mladega očka je žirija prebirala še Softibluz, Nimaš pojma in Matic je zaljubljen. Verjamem, da avtor težko vzpostavi distanco do lastnih »otrok«, pa vendar: bi tudi vi izbrali Uspavanko za mladega očka?

Moja lanska produkcija je bila skromna, dve besedili od naštetih sta nastali že dobro leto poprej, dve pa sta tako kratki, da komaj pokrijeta eno bralno popoldne. Zadnje čase sem zaposlena z drugimi obveznostmi, ki se literarnega ustvarjanja dotikajo samo posredno. Še vedno me po letni produkciji precej prekašajo, recimo, Tatjana Kokalj, Feri Lainšček, Vinko Möderndorfer, Ivan Sivec in še nekateri, a se njihovi rekordi kdove zakaj bolj malo omenjajo.

Ob vsaki nominaciji sem seveda posebej počaščena, vendar sama ne bi izbrala Uspavanke, od zgoraj naštetih knjig z letnico 2006 mi je mnogo bolj pri srcu nek drug naslov, delo, ki se mi je po lastnem skromnem prepričanju bolje posrečilo, ampak običajno se stališča žirije, bralcev in avtorjev itak v mnogočem razhajajo. In po svoje je tako čisto prav.

Petra Vidali

Večer, ponedeljek, 29. 10. 2007, stran 13